

Original: engleski

MEĐUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE OSOBA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEĐUNARODNOG PRAVA
POČINJENA NA TERITORIJU BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

IZJAVA SVJEDOKA

PODACI O SVJEDOKU:

Prezime: Dawes

Ime: Murray Douglas

Očevo ime:

Nadimak:

Spol: muški

Datum rođenja: 12.02.1964.

Mjesto rođenja: Brandon, Manitoba

Nacionalnost: Kanadanin

Vjeroispovijest:

Jezik/jezici koje govori: engleski

Jezik/jezici koje piše (ako se razlikuju od navedenih):

Jezici korišteni u toku razgovora: engleski

Trenutno zanimanje: civilna logistika Prijašnje: referent za smještaj pri UN-u

Datum(i) razgovora: 21. i 22. 08.1996.

Razgovor(e) vodili: Joakim Robertsson (21.08.)/ Ib Jul Hansen (22.08.)

Prevodilac:

Imena svih osoba prisutnih tokom razgovora: Svjedok i istražitelji

Potpis: /potpisano/

IZJAVA SVJEDOKA

Zovem se Murray Dawes; imam 32 godine i trenutačno živim u roditeljskoj kući RR # 6, Smiths Falls, Ontario, K7A 2V1, Kanada. Može me se dobiti na telefon # +613-283 8049 i fax # +613-284 1596.

Potkraj ovog mjeseca odlazim u Kuvajt na novi posao, ali se sa mnom može uvijek stupiti u kontakt preko roditelja.

Prije puno godina stupio sam u kanadske oružane snage i prošao petogodišnju vojnu borbenu obuku. Prestao sam raditi u vojsci 1983. godine.

Za vrijeme svog mandata u Sektoru jug/Knin od svibnja 1994. do listopada 1995., radio sam kao civil u svojstvu referenta za smještaj za kanadsku agenciju "Care Canada". Prilično dobro poznajem područje bivšeg Sektora jug budući da sam često obilazio cijeli Sektor. Oko 90 posto mog radnog vremena otpadalo je na to da kontingentima pronalazim smještaj i sklapam ugovore s domaćim stanovništvom kad bi se neka baza ili neki drugi UN-ov objekt podigli ili preselili. Govorim nešto srpskohrvatskog; ne tečno, ali se mogu sporazumjeti.

Moji su se radni zadaci promijenili nakon operacije Oluja budući da sam se nakon nje uglavnom bavio vodoopskrbom i problemom otpada u Južnoj vojarni. Od sredine rujna kad su posljednji izbjeglice otišli za Srbiju pa do mog odlaska polovicom listopada, uglavnom sam raskidao ugovore o najmu nekretnina.

Na početku mandata stanovao sam u središtu Knina, a poslije sam preselio u bazu UN-a u Južnim vojarnama budući da mi je to više odgovaralo, jer sam većinu vremena provodio u obilasku sektora.

Situacija i životni standard žitelja Knina bili su prilično zadovoljavajući negdje do potkraj srpnja 1995. kad je palo Grahovo. U gradu je bilo puno ljudi i njihov je moral bio na visokoj razini. Srbi su mislili da će jednom rukom pobijediti Hrvate budu li napadnuti. Broj stanovnika Knina nabujao je sa 17.000 na 30.000 ljudi uoči napada. To znam jer sam bio u kontaktu sa srpskim vlastima gotovo svakodnevno i oni su mi rekli te brojke.

Većina stanovnika bili su starci, žene i djeca budući da je većina muškaraca bila na bojištu.

U gradu gotovo da i nije bilo goriva; benzinske su crpke bile zatvorene i vlasnici automobila morali su nabavljati gorivo na crnom tržištu. Mogli ste kupiti litrenu bocu Pepsi cole punu benzina za 20 DEM.

U gradu nije bilo puno vojnika. Ja sam nekoliko puta navratio u Sjevernu vojarnu u Kninu ali nisam vidio puno vojnika. Najsjeverniji dio vojarne bio je odjel za održavanje teške opreme, tenkova, topništva i sličnog. U južnom su dijelu bili smješteni vojnici i nekakav stožer. Posljednji put sam bio tamo 3. kolovoza.

Drugi vojni objekt bilo je skladište streljiva zapadno od mosta nedaleko južne vojarne. Ja tamo nikad nisam bio.

Istočno od glavne baze UN-a nalazila se logistička baza uglavnom za lako naoružanje. Vidio sam kako Hrvati odnose sve to oružje nakon Oluje.

U Kninu nije bilo teškog naoružanja za obranu grada. Nisam vidio nikakve rovove u ili oko Knina. Ja bih rekao da je Knin bio nebranjeni grad.

Kad je 28. srpnja 1995. palo Grahovo, moral stanovnika se srozao. Opskrba iz Srbije nije se mogla probiti a autobusna veza s Beogradom je prekinuta. Jedan profesionalni topnički časnik školovan u JNA, Srbin (po imenu Nevin /kao u originalu/), rekao mi je da Grahovo uopće nije bilo branjeno. Srbi su naprosto napustili svoje položaje, a Hrvati su ih zauzeli. Nije mi objasnio zašto su Srbi odlučili ostaviti grad na cjedilu.

Rekao bih da su svi znali da predstoji hrvatski napad; pitanje je bilo samo kada.

Dana 4. kolovoza ujutro spavao sam u svojoj montažnoj kućici. U 4:15 nazvao me koordinator osiguranja Andries Dreyer. Otrčao sam u zgradu stožera i začuo kad se u bazi oglasila sirena. Nekoliko djelatnika i ja određeni smo da pomognemo koordinatoru osiguranja organizirati evakuaciju djelatnika UN-a, CIVPOL-a itd. iz njihovih stanova u središtu grada, i moja je prva zadaća toga jutra bila nazivati djelatnike UN-a i upozoriti ih na predstojeći hrvatski napad koji se očekivao oko 5:00 sati.

Napad je počeo točno u 5:00 sati s posrednom topničkom paljbom, VBR-ovima. To kažem na temelju vrlo karakterističnog zvuka, a i može ih se vidjeti jer im je brzina nevelika. Osim toga je korištena i teška artiljerija. Granatiranje je bilo vrlo intenzivno i zemlja i prozori su se tresli u glavnoj zgradi UN-ova stožera. Ja sam se zavukao ispod stola. Jako sam se prestrašio, ali sam uskoro shvatio da bih trebao otrčati u sklonište. Otrčao sam u skloništa pokraj glavne zgrade. Moglo se vidjeti i čuti intenzivno i snažno granatiranje u salvama iz pravca sjeveroistoka i jugoistoka u prvom dijelu dana - možda sve negdje do ručka. Prije nego sam uletio u sklonište, vidio sam da je središte Knina jako pogodeno. Ostao sam u skloništu otprilike pola sata, negdje do 5:20. Zapovjednik Sektora, general Forand naredio je tad sektorskom administrativnom referentu g. Harryju Hoeyu da evakuira djelatnike UN-a iz njihovih stanova u središtu Knina. Ja sam jedini znao gdje tko stanuje i kako se do njih može stići. Gospodin Hoey mi je naredio da s koordinatorom za sigurnost organiziram tu evakuaciju. Jako sam se bojao i smatrao sam da nisam najprimjerenija osoba za taj zadatak, ali sam također shvatio da sam jedini koji zna gdje ti ljudi stanuju i smatrao sam da mi je to dužnost. Počeo sam pripremati UN-ov oklopni transporter oko 5:30.

Načinili smo provjeru radioveza i pripremili neprobojne prsluke i kacige. Izašli smo na glavni ulaz prema mostu sjeverno od baze UN-a u dva oklopna transportera američkog modela. Andries Dreyer nalazio se u jednom a ja u drugom. To je bio moj prvi izlazak u grad toga jutra, ali su Andries Dreyer i Werner de Clerc već prije toga bili u gradu s autobusima i rekli su mi da su oko njih pljuštale granate. Trebali smo pokupiti i evakuirati sedamdesetak djelatnika UN-a. Radijom nam je poručeno iz baze da jedan od oklopnih transportera mora po načelnika stožera u njegovu rezidenciju. To je bio jordanski pukovnik koji je živio južno od Sjeverne vojarne. To je bila kuća u kojoj sam ja nekad stanovao. Ja sam tad prešao u transporter u kojem se nalazio Andries Dreyer a drugi transporter otišao je po pukovnika. Produžili smo vožnju glavnom cestom za Knin.

Kad smo stigli do autobusnog kolodvora, granatiranje je bilo tako intenzivno da su šrapneli neprekidno pogadali transporter pa smo se sklonili u sporednu uličicu pokraj kolodvora. Tad je bilo oko 6:00 sati. Ostali smo tamo desetak minuta a onda se odvezli prema stambenim četvrtima oko zgrade parlamenta na obroncima. Naišli smo na neke mlade vojnike ARSK koji su zahtijevali da im predamo transporter. U to je vrijeme bilo naznaka da poneki pripadnici ARSK dezertiraju i pokušavaju se izvući. Neki su od njih napuštali bojišnicu da što prije izvuku obitelji s tog područja. Poslije su neki čak pokušali ući u baze UN-a. Andries Dreyer je tad u te očajne Srbe uperio strojnicu kalibra 50 mm i oni su nas tad pustili na miru i mi smo produžili po našeg prvog putnika, časnika za tisak i informiranje Aluna Robertsa i njegove kolege, Judy Jacobs i ostale. Oko nas su još padale granate; vidio sam kako padaju po stambenim zgradama i vidio civilne žrtve granatiranja. Nisam vidio teško naoružanje, ni vojnike ni išta što bi predstavljalo vojnu prijetnju za HV - samo one mlade vojnike ARSK-a. Vidio sam da milicija (srpska policija) na tom području pokušava pomoći civilima da uđu u skloništa ili ih odvoze u bolnicu. Jedini potencijalni vojni ciljevi na tom području mogli su biti željeznički kolodvor, koji je bio izvan funkcije, zgrada/sjedište parlamenta i Radio Knin. No opravdanost takvog napada je upitna, budući da ti objekti nisu predstavljali nikakvu neposrednu opasnost po HV. Sjećam se da sam morao nositi gđu Judy Jacobs budući da je bila u silnom strahu i šoku.

Nakon što smo pokupili Roberta i njegove kolege, otišli smo oko pola kilometra sjeverno u isključivo stambenu četvrt, gdje se nalazi i jedna škola. To je bilo između 6:30 i 7:00 sati. Tamo smo pokupili otprilike osam ruskih i slovačkih radnika iz održavanja. Granatiranje na tom području je još bilo intenzivno, i pogađane su privatne kuće. Škola je bila potpuno uništena, što sam vidio nakon dva dana. Naša se evakuacija odvijala tako brzo da nismo nigdje ulazili i tražili nastradale. Pokupili smo i jednu lokalnu prevoditeljicu za UN, gđu Gordanu Žunić i njezinu majku. Budući da smo imali nekakvih problema s oklopnim transporterom, vratili smo se glavnom cestom u bazu.

Na glavnom kninskom raskrižju zaustavio nas je neki čovjek u bijelom i zamolio da ga prebacimo do bolnice jer je liječnik. Nazvali smo generala Foranda, zapovjednika Sektora, i zatražili dozvolu da odvezemo srpskog liječnika u bolnicu, i dobili smo odobrenje za to. Tad smo se odvezli glavnom cestom do bolnice. Granate i šrapneli padali su duž ceste do bolnice, ali ne tako često kao u središtu grada. Krovni poklopac transportera smo podigli i ja sam gledao okolo. Kad smo prošli pokraj Sjeverne vojarnice, nisam vidio da nije pogođena. Zaustavili smo ispred CIVPOL-ove stanice, čim se prođe pokraj glavnog ulaza u Sjevernu vojarnu, i pokupili četiri djelatnika CIVPOL-a (dva Kenijca, jednog Portugalca i mislim jednog Španjolca). Zatim smo produžili do bolnice i zaustavili se ispred tzv. atomskog skloništa na zapadnoj strani bolnice. Situacija tamo je izgledala kaotično. Više od stotinu ljudi je trčalo amo-tamo, medicinske sestre i puno ranjenika. U to vrijeme nisam vidio leševe. Atomsko je sklonište u početku služilo za selekciju i određivanje prioriteta među ranjenicima. Kasnije mi je kanadski vojnik koji je tamo otišao svojim sanitetskim oklopnim transporterom rekao da je sklonište pretvoreno u mrtvačnicu punu tijela. Tad smo se žurno vratili prema bazi UN-a.

Putem smo podigli zaklopce na transporter kako bismo mogli vidjeti djelatnike UN-a. Kad smo prošli oko 150 metara južno od glavnog kninskog raskrižja u smjeru autobusnog kolodvora, primijetili smo da je većina krošnji u aleji odsječena, ali da nema velikih oštećenja na deblima tog drveća. Tad smo ugledali bombice; male bombice iz kazetnih bombi. I Andries Dreyer i ja pogledali smo u to pa jedan u drugoga i sjećam se da smo komentirali da bismo se trebali maknuti od tih bombica budući da smo zaključili da su to protupješačke bojeve glave. Sjećam se da je jedan stup bio srušen i da se prepriječio na dijelu ceste. Andries Dreyer je rekao vozaču da zaobide tu prepreku i one bombice i da produži u bazu.

Bombice su bile dužine oko 25 cm i promjera 4-5 cm. Bile su rasute po cijeloj cesti, možda njih 20-30. Za njih je bila privezana i krpica. Sjećam se da sam pomislio kako su granatiranje i te bombice izravno usmjereni protiv civilnog stanovništva, budući da nisam vidio razloga da se bombice koriste u području gusto naseljenom civilima.

Vratili smo se u bazu oko 8:00 i to je bilo prvi puta da sam vidio da izbjeglice pristižu u Knin s juga kao i da se izbjeglice okupljaju na raskrižju u blizini UN-ove baze. Na tom raskrižju neki su civili poginuli idućeg dana (5. kolovoza) od udara granate koja je pogodila njihov traktor. Sjećam se da su s početkom okupljanja izbjeglica granate padale sve bliže ovom raskrižju i da sam pomislio da je HV jamačno primijetio te izbjeglice i da ih pokušavaju ili pogoditi ili ih rastjerati. Također se sjećam da su nekoliko puta pogodili područje oko tog raskrižja, no ja tamo nisam vidio pripadnike vojske RSK ni njihovih pokreta.

Dok smo bili u bazi, došla su dva pripadnika ARSK do ulaza i položili nekoliko antitenkovskih mina i otišli. Časnički namjesnik Edward Inglebe i viši topnik Bret Parlee, naša dva stručnjaka za razminiranje, morali su ukloniti te mine s ceste prije no što smo mogli ponovno krenuti. Zbog mehaničkih problema, oklopni je transporter zamijenjen slovačkim. Zatim smo održali sastanak s generalom Forandom i g. Hoeyem da odlučimo kamo ćemo tad. Odlučeno je da bismo trebali otići u stambenu četvrt sjeverno od tvornice

TVIK gdje se nalazila rezidencija generala Faranda. Izašli smo iz baze negdje između 8:15 i 8:30.

No nismo se odmah odvezli u grad, nego smo odlučili da odemo do Potkonja do punkta vojnih promatrača UN-a. S nama je bio i časnički namjesnik Inglebe. Kad smo stigli pred punkt vojnih promatrača, opkolila nas je grupa od 12 do 15 naoružanih vojnika RSK koji su nas obavijestili da vojne promatrače drže kao taoce, a i da ni mi ne možemo nikamo. Čak su uperili u transporter lagano potutenkovsko oružje. Pripadnici ARSK su nam rekli da će biti puno sigurniji s djelatnicima UN-a kao taocima ako dođu Hrvati. Nakon pregovora su nas pustili, ali ne i one vojne promatrače.

Zatim smo se odvezli natrag pokraj baze UN-a i dalje glavnom ulicom u Knin.

Prošli smo kružni tok u središtu grada i željeznički most pa skrenuli udesno prema tvornici TVIK. Stambeno područje preko puta tvornice TVIK, poljoprivredno dobro s desne strane, tvornica TVIK i željeznički kolodvor bili su jako oštećeni. Nisam vidio je li pogodena mala pozadinska baza na lijevoj strani, malo prije stambene četvrti. Granatiranje je bilo tako snažno da smo odlučili ne zaustavljati se nego smo samo prošli pokraj tvornice TVIK. Prošli smo preko raskrižja, nekih 250 metara udaljenom od ulaza u tvornicu TVIK, gdje je ležao prevrnuti automobil srpske milicije i dva poginula srpska milicajca. Auto je pogodila granata. Nakon tog raskrižja pokušali smo pronaći neku drugu cestu do četvrti u kojoj je živjelo puno djelatnika UN-a. Prijetila im je realna opasnost od snažnog granatiranja. Ušli smo u tu četvrt cestom koja je prolazila blizu kuće generala Faranda, gdje smo pokupili tri lokalna prevoditelja. Kružili smo tim područjem i kupili pripadnike UN-a. Granatiranje je bilo tako intenzivno da nisam mogao izlaziti iz transportera; samo bismo se zaustavili i otvorili stražnji dio vozila. Tom smo prilikom pokupili oko 15 djelatnika UN-a. Granate su padale po privatnim kućama pa je bilo teško i opasno zadržavati se dugo na tom području. Puno je privatnih kuća gorjelo, pravi kaos. Nakratko sam porazgovarao s prevoditeljicom kapetana Hilla, zapovjednika voda vojne policije UN-a; mislim da se zvala Branka. Upitao sam je želi li poći s nama, ali je to odbila. Željela je ostati sa svojom obitelji budući da je u granatiranju već izgubila dva ili tri člana obitelji. Vratili smo se u bazu UN-a oko 10:30, vozeći se glavnom cestom. Granatiranje je nastavljeno istim intenzitetom kao i prije. Prije nego smo otišli iz one četvrti, ugledali smo četiri kamiona ARSK-a puna lakših ranjenika kako stižu iz smjera strmičke ceste. Prošli su pokraj nas nadomak policijske stanice i morali smo se pomaknuti u stranu da prođu. Otišli su prema sjeverozapadu. Na raskrižju prije glavne ceste naišao sam na nekoliko pripadnika ARSK iz takozvane "Minduške brigade". To su bili ponajbolji borci na tom području. Porazgovarao sam s jednim od njih i rekao mi je da se njegova jedinica sad povlači s područja Strmice da bi pomogla povlačenju ARSK na jugu.

Nakon toga smo se bez novih incidenata vratili u bazu. Vidio sam da one bombice još leže na glavnoj ulici. Granatiranje je još trajalo, ali više ne tako koncentrirano. Rekao bih da je bilo nasumično, pokoja granata tu i tamo.

Načinili smo kraću pauzu da natočimo gorivo u transporter i nešto pojedemo; bilo je vrijeme ručku a bilo je i užasno vruće. Mislim da sam popio nekoliko litara vode.

Nakon pauze, krenuo sam u treći i posljednji obilazak toga dana. Sjećam se da je sa mnom pošao vodnik Englebe.

Krenuli smo glavnom cestom sjeverozapadno od Sjeverne vojarne. U to je vrijeme na to područje padalo malo granata. Trebali smo pokupiti lokalnu prevoditeljicu, ali je ona odbila poći s nama; osjećala se prilično sigurnom tu gdje je bila. Produžili smo do predgrada grada po još dva ili tri djelatnika UN-a (pripadnika CIVPOL-a). Zatim smo se vratili u četvrt sjeverno od Sjeverne vojarne po još jednog djelatnika UN-a. Dok smo bili tamo, jedna je granata pala vrlo blizu nas i šrapnel nam je probušio gumu. Napustili smo to područje i krenuli cestom do bolnice, skrenuli desno i otišli u stožer PMEZ-a po njihovo osoblje. No njihovo osoblje, petnaestak ljudi, odlučilo je ostati usprkos granatiranju koje je tad na tom području bilo zaista snažno i intenzivno. Dok smo stajali na parkiralištu ispred zgrade PMEZ-

a, jedna je granata pala jako blizu nas i udar zraka odbacio me na pod; Andriesu se nije ništa dogodilo. Puknuo mi je bubnjić i uho mi je prokrvarilo.

Sjećam se da sam se upitao zašto je granatiranje počelo baš kad smo mi stigli na ta mjesta - i tamo gdje nam je probušena guma i kod zgrade PMEZ-a. Upitao sam se gađaju li možda nas. Na tom području, isključivo stambenom, nije bilo nikakvih vojnih ciljeva. Mislim da je na to područje palo otprilike 40 projektila. Na odlasku sam vidio dva poginula seljaka pokraj ceste, nedaleko od njihovih ovaca. Vidio sam kako petnaestak civila uspaničeno trči da nađu nekakvo sklonište. Nastavili smo vožnju prema gradu kad smo radiovezom primili poruku da odemo do kuće jednog ruskog kolege kod tzv. željezničkog spremišta južno od pruge i kolodvora. Prošli smo pokraj tvornice TVIK pa skrenuli desno kod onog prevrnutog milicijskog automobila i prišli kući iz pravca sjevera. To je bilo prvi puta da sam se našao blizu tvornice TVIK, željezničkog spremišta i kolodvora, s južne strane. To je područje bilo potpuno uništeno u granatiranju. Na tom području nisam vidio pripadnike ARSK-a ili vojnu opremu. Pruga nije bila u prometu, a u tvornicu TVIK sam često dolazio prije napada a da nisam vidio ništa od vojne važnosti u tim objektima. Stoga je bilo neobično da je HV tako snažno gađao ta područja. Djelatnik UN-a po kojeg smo došli nije bio tamo, i kuća mu je bila potpuno srušena od granatiranja. Zatim smo se vratili, između 14:30 i 15:00 sati u bazu gdje mi je rečeno da nije sigurno da ponovno odlazim u grad. Srbi su sad u panici pa postoji opasnost da će svoj bijes okrenuti protiv UN-a. Usto se većina djelatnika UN-a vratila u bazu pa se stoga nije isplatilo izlagati opasnosti, s obzirom na granatiranje, i krenuti u još jedan opasan obilazak grada. Ostao sam u bazi UN-a cijeli dan, organizirao vodoopskrbu budući da nismo imali tekuće vode. Također sam izašao na balkon da pogledam središte Knina. Granatiranje je jenjalo kasno popodne, no moglo se po cijelom gradu vidjeti vatru i dim, posljedice granatiranja. Te je noći većina stanovnika napustila grad. Kao da je napadačka hrvatska vojska postigla cilj granatiranjem i stanovništvo potakla na odlazak iz grada. No sutra ujutro nastavili su sa sličnim teškim bombardiranjem.

Sjećam se da su civili koji su željeli otići iz Knina dolazili u bazu po gorivo za svoja vozila. General Forand odobrio je isporuku benzina, i mislim da smo te večeri i rano ujutro sljedećeg dana podijelili približno tri tisuće litara.

Granatiranje je počelo u približno 5:00 sati ujutro 5. kolovoza; ponovno je bilo žestoko i izravno. Stajao sam na ulaznom ulazu cijelo jutro sve do ručka. Ispred glavnog ulaza u bazu okupilo se pedesetak, uglavnom starijih, ljudi s područja u blizini bojišnice, a kad je granatiranje počelo, još ih je stigla nekolicina i pokušala ući u bazu. General je odlučio da se te ljude pusti u bazu a moja je zadaća bila - između ostalog - reći tim ljudima da ih se mora pretražiti prije ulaska u vojarnu.

Tog smo jutra vidjeli kako srpsko teško naoružanje prolazi pokraj baze iz smjera Drniša povlačeći se s bojišnice. Srbi su otkvačili topove s kamionskih prikolica i potom se žurno udaljili. Vidio sam da je nekoliko komada topničkog naoružanja ostavljeno ispred baze.

Dana 5. kolovoza nitko nije izlazio iz baze; nitko. Ljudi su se nastavili okupljati ispred baze; pretresli bismo ih pa pustili u bazu.

Granatiranje se nastavilo i činilo mi se da je paljba usmjerena na raskrižje blizu baze. Mislim da je deset projektila palo u blizini baze. Bio sam /kao u izvorniku/ u trenutku kad je pogoden onaj traktor i kad je poginulo sedmero ljudi.

Poginule su u mrtvačke vreće stavili viši desetnik Brett Parlee, časnički namjesnik Englebe i viši desetnik Steve Ellis. I ja sam bio tamo, ali sam se zbog pucnjave iz lakog oružja iz smjera Drniša vratio u bazu. Ljudi koji su poginuli nisu izgledali kao vojnici. Bili su to stariji ljudi, poljoprivrednici, pedesetak i nešto godina. Vreće s poginulima poslagane su u red duž

ograde pet metara od ulaza u bazu. Kad su Hrvati stigli oko podneva, prešli su tenkovima preko tijela i unakazili ih. Vidio sam to svojim očima, a vidio sam i vreće s poginulima nakon toga. Te vreće nisu nikome stajale na putu, bile su sa strane ceste...

Malo prije no što će Hrvati stići pred bazu, rekao bih oko 11:00 sati, na ulazu u bazu pojavila se jedna mlada djevojka i rekla nam da je hrvatska vojska u bolnici i da ubijaju sve redom. Ne znam kako se zove; možda je pozna neka od prevoditeljica, Gordana Žunić. No to ne mogu potvrditi.

Pljačkanje srpske imovine počelo je odmah nakon dolaska jedinice HV-a pred ulaz u bazu. Nisu pokušavali ništa sakriti. Pripadnici HV-a pretražili su napuštene automobile s kninskim registarskim oznakama koja su se nalazila ispred ulaza i uzeli vrednije stvari. Vidio sam i da pokraj baze prolaze lokalni automobili, krcati stvarima, a vozili su ih hrvatski vojnici, u uniformi HV-a.

Izbjeglance, uglavnom žene, djecu i starce, Hrvati su dovođili u bazu gotovo cijeli dan i večer. Rekli su da su im hrvatski vojnici oduzeli sve vrednije stvari. Iz središta grada čula se pucnjava iz lakog oružja i pojedinačni pucnjevi; ne znam je li posrijedi bilo slavlje ili ulične borbe.

Hrvati koji su "čuvali" glavni ulaz s vanjske strane nisu nas puštali iz baze. Tenkovi T-72 i oklopni transporteri stajali su ispred baze cijevi uperenih u bazu. Sjećam se da su prvi tenkovi koji su stigli imali na sebi žuti krug; mislim da je to bila oznaka jedinice.

Na kraju dana u bazi je bilo oko 600 osoba; taj se broj sutradan povećao.

Kad je pala noć, začuli smo snažne eksplozije i vidjeli bljeskove iz smjera Vrbnika, sela samo 1.200 metara južno od baze. Tijekom noći uznemiravajućom je vatrom pucano preko baze; naravno, mi smo to čuli, a vidjeli smo i svijetleće metke. Cijelu je noć potrajala intenzivna pucnjava a to se nastavilo svake noći još tjednima. Ne, nismo puno spavali...

Dana 6. kolovoza ujutro Andries Dreyer i ja odlučili smo pogledati kakva je situacija izvan baze iako to nije bilo dopušteno. Znali smo da se pljačka i željeli smo otići u grad po naše stvari prije no što ih se dokopaju pljačkaši! Andries je uspio proći kroz glavna vrata tako što je Jordancu koji je bio na straži rekao da je na povjerljivom zadatku. Najprije smo pokušali otići u središte grada ali su nas na mostu vratili jer se tamo nalazio punkt vojne policije. Tad smo se odvezli prema Drnišu, uzbrdo prema Vrbniku. Na samom ulazu u Vrbnik ugledali smo veliku hrpu mrtvačkih vreća s tijelima, mislim, osam do deset osoba. Vreće nisu bile zatvorene. Vidio sam neke od poginulih i pretpostavljam da su neki od njih bili ljudi poginuli na raskrižju ispred naše baze. Tijela su bila u užasnom stanju i napuhnuta.

Bili smo u civilnoj odjeći i nismo izlazili iz kombija. Vidjeli smo neke hrvatske vojnike kako nose televizore, video uređaje i slične stvari. Nismo vidjeli nijednog civila u Vrbniku.

Vrbnik je bilo selo s pedesetak kuća. Primijetili smo da je većina kuća dignuta u zrak; nisu srušene granatiranjem nego iznutra budući da nismo vidjeli tragova udara na kućama ili na asfaltu.

Otišli smo u Krčki manastir, a budući da su nas hrvatski vojnici koji su dežurali na kontrolnim punktovima propuštali, odlučili smo otići u kanadsko područje odgovornosti preko Kistanja do područja oko Benkovca. Vidjeli smo puno napuštene vojne opreme ARSK-a i privatnih vozila duž ceste. A vidjeli smo i leševe; mislim dvadesetak, uglavnom a možda i isključivo civila. Činilo se da su pogodeni iz lakog oružja budući da je na privatnim vozilima bilo puno rupa od metaka.

Mislim da smo u Kistanje stigli oko 10:00 sati. Zaustavili su nas na kontrolnom punktu na kninskoj strani Kistanja i upitao sam jednog vojnika odakle je. Rekao je da je iz Zadra i raspitivao se o situaciji u Kninu. Nažalost, nisam obratio pozornost oznakama koje je nosio on ili drugi vojnici.

Prošli smo kroz Kistanje i odlučili, zbog radio poziva Harryja Hoeya iz glavnog stožera Sektora jug, da se vratimo u Knin.

Kistanje su tad tek počeli uništavati. U gradu je bilo puno pripadnika HV-a, rekao bih ukupno između 200 i 300. Imali su na sebi standardne maskirne uniforme HV-a. Vojnici su iznosili televizore, linije, male traktore itd. iz kuća uz glavnu cestu. Sve su to tovarili na vojne kamione parkirane na glavnoj cesti ili na kolnim prilazima kuća. Također su tovarili i domaće životinje u vojne kamione.

Mislim da smo se u Kistanju zadržali petnaestak minuta i vidio sam da su Hrvati digli u zrak najmanje dvije kuće. Osim toga, vidio sam da je na nekoliko kuća već bilo napisano "hrvatska kuća". Te su kuće bile pošteđene.

U Kistanju toga dana nisam vidio nijednog civila, niti sam vidio nijedno privatno hrvatsko vozilo. Sva su vozila bili ili napušteni srpski automobili ili vojna vozila HV-a.

Vratili smo se glavnom cestom u Knin. Na raskrižju za Srb primijetili smo puno rasprnutih rupa po cesti i puno napuštenih privatnih srpskih automobila s oštećenjima nastalima poslije - ne od granatiranja nego od paljbe iz lakog oružja. Činilo se da je to raskrižje snažno granatirano prije no što su izbjeglice prošle prema Srbu i Bosni. Vidio sam dvadesetak mrtvih u blizini tog raskrižja. Većinom kao da su bili ubijeni mecima iz lakog oružja. Poginuli su bili odreda civili, muškarci i žene. Nisam vidio nijedno dijete. Polako smo se provezli pokraj, ali se nismo zaustavljali. Nismo vidjeli tamo ni žive duše.

Nastavili smo put za Knin, a na ulazu u grad zaustavila nas je hrvatska vojna policija. Provjeravali su nam dokumente petnaestak minuta, a onda nam dopustili prolaz kroz Knin i do baze.

Na ulicama je bilo puno vojnika HV-a. Činilo se da nitko nema nikakvo službeno zaduženje npr. da čuva zgrade ili makar da čisti oružje. Bavili su se isključivo pljačkom kuća.

Činilo se da je zgrada parlamenta bila pretvorena u glavni vojni stožer, a policijska je stanica u svakom slučaju poslužila kao uprava civilne policije. Vidio sam i policajce na ulicama; patrolirali su pješice i u automobilima... ali i pljačkali.

Vidjeli smo kako ljudi čiste kolnike i pločnike pod stražom civilne policije. Čistači su imali na sebi narančaste uniforme/kombinezone s posebnom oznakom na prsima. Ne sjećam se kako je izgledala. Nakratko sam porazgovarao s dvojicom policajaca. Rekli su da su čistači ratni zarobljenici. Dodali su da su oni sami rođeni Kninjanji.

Vidjeli smo i ljude u uniformama ABK kako čiste u kućama. Mislim da su odnosili poginule, hranu i slično iz kuća. U cijelom se gradu osjećao zadah truleži koji nikad neću zaboraviti.

Prošli smo ulicom po kojoj su pale one bombice. Bile su odnesene i ulica je bila potpuno očišćena.

Vojnici i policija nisu izgledali kao da pljačkaju potajice; meni se činilo da je taj dio operacije Oluja služben.

Vratili smo se u bazu oko podneva i proveli u njoj ostatak dana i noć pomažući izbjeglicama koji su neprekidno pristizali u bazu.

Sutradan, 8. kolovoza, konvoj koji se sastojao od mog automobila i tri cisterne za vodu čiji su vozači bili civili krenula je na obalu (Primošten) po vodu. Ne sjećam se imena vozača, ali

je jedan bio iz Zimbawe. Krenuli smo na jug prema Drnišu. Na glavnoj je cesti bilo puno vojnika i prvi put sam vidio privatna hrvatska vozila i civile da pljačkaju.

Nebo je bilo crno od zapaljenih kuća; otežano se disalo. Vojnici i civili pljačkali su kuće uz glavnu cestu a poslije bi kuće zapalili. Vidio sam vojnike kako pale kuće. Vidio sam jednog vojnika kako puca iz protuzračnog topa s prikolice kamioneta po kućama u blizini sela Uzdolje, pa bi one planule. Vidio sam kako ubacuju benzin u kuće koje bi poslije zapalili.

Vojnici su izgledali disciplinirano i bili su dobro odjeveni. Svi su imali neprobojne prsluke, crne uniforme i beretke. Ne sjećam se boje njihovih vozila, ali kad sad razmislim, mislim da se boja razlikovala od "normalnih" jedinica HV-a.

Palež i pljačka odvijali su se duž cijele ceste od Knina do Drniša. Mislim da su naš konvoj putem od Knina do Drniša radi identifikacije pet-šest puta zaustavili ti momci u "crnom". U Drnišu i ostatkom puta do obale nije bilo požara.

Vratili smo se istom cestom i vidjeli da palež i pljačka još traju.

Vratili smo se u bazu oko 18:00 sati.

Dana 9. kolovoza, Andries Dreyer i ja otpratili smo civilne djelatnike UN-a do njihovih kuća da uzmu svoje stvari. Sve kuće u koje smo ušli bile su opljačkane, a u nekima smo zatekli pripadnike HV-a koji su se tamo smjestili.

Popodne smo jedan britanski časnik zadužen za ishranu po imenu Roy Cable i ja otišli na kninsko groblje. Roy je živio nedaleko groblja i odlučili smo otići do groblja "samo da vidimo".

Primijetili smo dva hrvatska vojna kamiona puna mrtvih tijela i smeća. Neću ni pokušati pogadati koliko je leševa bilo u ta dva kamiona jer su bili izmiješani s otpadom. Došli smo do jugoistočnog kuta starog groblja. S tog smo mjesta vidjeli ona dva kamiona zaustavljena ispred glavnog ulaza u groblje. Osim toga smo vidjeli i crveni bager kako kopa veliku rupu punom dubinom svog jaružala na zapadnoj strani groblja. Proveli smo manje od pet minuta na tome mjestu prije no što smo se vratili u stambenu četvrt sjeverno od bolnice.

Rekao mi je jedan stari Srbin, poznanik iz Knina, da je mjesto gdje je bager kopao bila grobnica njemačkih vojnika iz II. svjetskog rata. Taj je starac bio partizan tijekom rata i rekao je da su tamo ukopani njemački vojnici, ali da nikad nisu podignuti nadgrobni spomenici ni stavljene oznake. Otišao sam tamo u jesen 1994. zajedno s tim gospodinom i našao kopču s njemačkog remena. Držao sam tu kopču u svom stanu u gradu kao suvenir, ali je kuća nakon Oluje potpuno opljačkana pa sam izgubio svu svoju imovinu uključujući i remen.

Dana 10. kolovoza otputovao sam iz Sektora jug na dva tjedna u Kanadu iz zdravstvenih tegoba: morao sam liječiti uši.

Nakon povratka negdje 24. kolovoza, dobio sam zadaću da nadzirem postupak prijenosa imovine UN-a hrvatskim vlastima. Svaki put kad bi bio sklopljen neki sporazum i neki objekt predan, ta bi kuća ili štogod bili uništeni; ili dignuti u zrak ili bi se odlomilo slavinu pa bi voda sve uništila. Koje li gluposti, jer su ti objekti uglavnom bili u dobrom stanju.

Jednoga dana, ne sjećam se točnoga datuma, Andries Dreyer i ja, zajedno s dva britanska časnika za vezu, otišli smo u zaselak blizu Prijića (pet kilometara jugoistočno do Knina) gdje je pronađen jedan leš. Čuli smo radio poruku za CIVPOL pa smo i mi odlučili otići tamo. Sreli smo dvije starice koje su nam pokazale tijelo. Pokojnik, zvao se Milan Babić, ležao je potrbuške, pokriven tepihom. Prevrnuli smo tijelo i vidjeli da ima rupu od metka u predjelu srca. Oko metar od tijela našli smo čahuru od 9 mm. Starice su opisale počinitelja, muškarca u uniformi HV-a s munjom na ramenoj oznaci.

Žene su nam rekle da se pojavila grupa pripadnika HV-a i tražila dvije svinje od pokojnika. On je odbio i jedan ga je vojnik ubio.

Mjesto zločina snimio je videokamerom jedan od časnika. Potpuno sam zaboravio imena ta dva britanska časnika.

Rado bih opisao jedan incident na području Gračaca. Jedan od posljednjih dana rujna, vozio sam jednog kanadskog časnika (ime???) natrag u bazu kanadskog bataljuna u Rasteviću. Nismo krenuli najkraćim putem nego smo otišli u Gračac, pa u Obrovac pa Rastević.

Na raskrižju za Obrovac nadomak Gračaca, jedna nam je stara Srpkinja mahnula da stanemo. Zamolila je da je prebacimo do groblja izvan Gračaca samo da provjeri je li joj rodbina tamo ukopana. Odbio sam budući da UN nije smio prevoziti civile. No poslije smo otišli na mjesto koje je ta starica spomenula, mjesto nedaleko željezničkog mosta istočno od ceste Gračac-Obrovac, oko 2,5 km od Gračaca. Ugledali smo pravokutni komad zemljišta, približno dimenzija 100 sa 50 metara. Bilo je pokriveno metar visokim humkom zemlje. Zaustavili smo se uz cestu i pogledali taj komad zemljišta odatle. Nismo vidjeli nikakvih križeva na tome mjestu, ali sam uvjeren da je to grobnica. Dojavio sam što sam vidio CIVPOL-u u Kninu.

Pitate me znam li nekog od hrvatskih časnika za vezu koji su govorili engleski. Znam jednog... zove se Tony, Kanadanin iz Toronta. Bio je moj kontakt u HV-u s vojnim vlastima u Kninu.

Opisat ću ga:

A) muškarac, Tony, star oko 35 godina, visok 170 cm, težine sedamdesetak kilograma, vitak, tamnosmede kose, njegovane guste brade. Bio je potpukovnik, uvijek u tamnozelenoj garnizonskoj uniformi.

Rekao je da je rođen u Kanadi. Iz Kanade je stigao u Hrvatsku 1992. da bi stupio u hrvatsku vojsku. Još je spomenuo da je njegova jedinica iz Zadra.

Nekoliko sam se puta sastao s njim i mogu ga prepoznati ako vidim njega ili njegovu fotografiju.

Više nemam što za dodati.

POTVRDA SVJEDOKA

Izjava mi je glasno pročitana na engleskom jeziku i sadrži sve što sam rekao po svojem znanju i sjećanju. Izjavu sam dao dobrovoljno i svjestan sam da se ona može upotrijebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991., kao i da mogu biti pozvan da javno svjedočim pred Sudom.

Potpis: /potpisano/

Datum: 22.08.1996.